

da u tom zboru nije sve toliko vrijedno, a osobito tenori, jer o njihovu pjevanju »trenutno« ovisi piano pjevanje.

Zašto pisac odmah mijenja svoje mišljenje te od posvećene hvale stavlja tešku zamjerku, čitatelju ostaje tajnom sve do kraja prikaza. Jer, pisac nastavlja kuditi zbor stoga što ga vodi dirigent uz pratnju orguljaša, ne zna se je li to uzrok neizrazitom potencijalu zboru u piano pjevanju. Po svemu sudeći to što zbor ima dirigenta i orguljaša u istoj osobi najveća je šteta za zbor, a zbor ipak ima glazbeni potencijal tako visoko ocijenjen. Po čemu bi se moglo pretpostavljati da bi taj potencijal bio veći, kad zbor prema izričaju pisca nema takmaca u gradu i nadbiskupiji? Po čemu bi se to moglo prosuditi kad »zbor uspješno vodi više od dva decenija« taj isti dirigent i orguljaš u istoj osobi? Pisac ga je tom rečenicom tako pohvalio, a prije tako okrivio za štetu što je zboru nanosi tim svojim dvostrukim radom, i to ne »preko dva decenija«, nego preko tri desetljeća ili točnije: 33 godine. Znamo da se 20 nalazi u 30, ali ne i obratno, stoga je poželjno pobrinuti se i za taj podatak.

Da je zbor bio ocijenjen u usporedbi s nekim zborom s dirigentom i posebnim orguljašem, mišljenje bi pisca moglo biti prihvaćeno. Ovako ostaje samo nedoumica o piščevim kriterijima koja je imao u prosuđivanju toga zboru i njegovu dugogodišnjeg dirigenta i orguljaša u istoj osobi.

Kao muzikolog mogao se u svojoj ocjeni prisjetiti da su u starini dirigenti bili i svirači koji su sa svojih instrumenata vodili glazbene sastave, pa bi možda bio suzdržljiviji u ocjenjivanju zboru koji se danas tako vodi, a postiže »glazbeni potencijal, trenutno možda prvi u Splitu i nadbiskupiji«. Tim više što je u razgovoru s voditeljem istoga zboru na pjevačkom koru izričito priznao da je zbor vrlo dobar i da vrlo lijepo pjeva. To je bilo pred osnutak »Okteta« koji je on sastavio od već dugo i dobro uvježbanih pjevača iz nekih splitskih crkvenih zborova. Očekivalo bi se da se tu u koru dadu primjedbe da bi ih se saslušalo i usvojilo kao dobronamjerne.

Da pisac nije odlučio u nekoliko rečenica pisati proturječne ocjene, potaknute samo šturim, općinitim prikazom, mogao je na iskustvima toga zboru napisati svoja teoretska razmatranja o takvom vođenju zborova, što bi tom zboru, njegovu voditelju i čitateljima glazbenog časopisa bilo od veće koristi.

fra Stanko ROMAC

ODGOVOR Dra PETRA ZRAVKA BLAJIĆA

Šteta što je o. Stanko na moj dobronamjeran, ali kritički i kratki osvrt uopće reagirao, a pogotovo onako zbrkano i sa zaista mnogim proturječnostima i time napravio medvjedu uslugu i samom sebi i zboru. Čitatelju bi najbolje bilo da ponovno pročita što sam ja to zapravo napisao, pa da sam prosudi. Ponoviti ću ukratko što sam napisao i malo ću se pojasniti.

1. Župski pjevački zbor Gospe od Zdravlja zaista je, po mojem mišljenju, trenutno, po glazbenom potencijalu (govor je o pjevačima), možda prvi u Splitu i nadbiskupiji.
2. Među pjevačima toga zboru osobito se ističu tenori. Razumije se, i među drugim glasovima ima dobrih pjevača, no čini mi se da su tenori »udarna snaga« zboru.
3. I odlični zbor može biti još boljim. Još bi bolji dojam ovaj zbor ostavljao kad bismo ga imali prilike čuti u piano i pianissimo pjevanju, pogotovo tamo gdje je autor skladbe to propisao ili njezin karakter to zahtijeva.
4. Glasovno tako dobar zbor mogao bi još više dati kada bi mu dirigent mogao posvetiti više pažnje.

No sam dirigent, u konkretnom slučaju o. Stanko, ne može mu posvetiti više pažnje jer je u isto vrijeme zauzet sviranjem. Orguljaš zboru mogao bi se više koncentrirati na sviranje za vrijeme izvedbe kad ne bi bio zauzet i dirigiranjem.

5. Iako je ista osoba kod ovoga zboru i dirigent i orguljaš, on, o. Stanko, ipak svoju dvostruku dužnost uspješno obavlja već preko dva decenija. Ovo preko dva decenija, razumije se, može biti i 33 godine, pa i više. Kad bi o. Stanko bio samo dirigent a netko drugi orguljaš njemu samome bilo bi lakše a zbor bi bio sigurniji, ili, kad bi o. Stanko bio samo orguljaš — kvalitet sviranja bio bi veći. Vjerujem da se to samo po sebi razumije.
6. Što se tiče muzikologije, — ostavimo to, — jer stvarni su ipak nekada stale drugačije, a pogotovo sada stoje drugačije kod nas i po svijetu.
7. U župskom zboru Gospe od Zdravlja pjevaju pjevači s teritorija mnogih splitskih župa. U ovom tekstu spominjanje *Okteta* »nema blage veze«.
8. Imao sam prilike (i još uvijek imam) mnogo puta slušati ovaj dragi i vrijedni zbor i zato moje zapažanje ne temelji se samo na jednoj izvedbi. Iste pohvale i iste primjedbe čuo sam više puta od ljudi koji se razumiju u glazbu a pjevače i njihova zborovu, o. Stanka poznaju i cijene. Šteta što je o. Stanko reagirao, pogotovo na onakav način!

Petar Zdravko BLAJIĆ

KONCERTI, OPERE...

25. MUZIČKE VEČERI U DONATU

Dvadeset godina muzičkih večeri u Sv. Donatu (Zadar), što se slavilo ove godine, nije pratila nikakva posebna svečanost, niti srebrni lovor vijenci. Sve je prošlo radno, više nego skromno ali je svjedočanstvo mukotrpnog rada, pronalazanja i afirmacije fizio-nije festivala koji je u večernjim ljetnim satima davao pečat gradu Zadru.

Otkriće akustičkih izvanrednih uvjeta, starog zdanja Sv. Donata za komornu glazbu uvjetovalo je da ponajbolji izdanci zadarskih glazbenika, braće i sestre Dešpalj, otpočnu u tom izuzetnom ambijentu igru zvukova, raskošnom igrom instrumenata i ljudskog glasa te da oplemene stare danas obnovljene prostore. Kasnije su se pronašli i novi prostori kao renesansni klostur Sv. Franje, stolnica, palača Grisogono-Vovò a oni kao da su nametali organizatorima komornu vrstu glazbe. Stoga se tražio odgovarajući glazbeni izraz i nađen je od 1975. godine kad se tematski dio večeri počeo ispunjati gregorijanskim pjevom, skazanijima, renesansnim dvorskim i crkvenim pjesmama i plesovima pa i rano-baroknim skladbama. U tome je sigurno presudnu ulogu odigrao Marijan Grčić, muzikolog, i veliki poznavatelj kulture visokoga srednjeg vijeka koji je rano preminuo († 1980). Time su Donatove večeri dobile tematsku srž a uokvirivali su je umjetnici s djelima iz drugih razdoblja, nastupi mjernih ansambala, osobito muzičke škole »Blagoje Bersa« pod stručnim vodstvom Antuna Doličkoga i Petra Vrbanića, do nastupa mladih, nagrađenih umjetnika-laurelata posljednje tri godine.

Već taj okvirni dio zaslužuje priznanje jer su u njemu nastupili naši i strani ponajbolji koncertni majstori od Vlade Krpana, Pavice Gvozdić, Rudolfa Klepača do Igora Ojstraha ali i brojni drugi. Može se utvrditi da su se gotovo svi naši majstori glasa i instrumenata izmjenili u tim izvanrednim prostorima i da su nakon sunčane žege ispunili slušaocima magičnom moći smirivanja, onim očišćenjem što ga je još stari Pitagora osjećao uz sviranje svojih učenika koji su prstima prebirali po žicama lire ili harfe.

Veća je vrijednost, iako manje atraktivna, što te večeri već deset godina ustupaju mjesto staroj glazbi. Nakon Grgića taj je smjer uspješno nastavio Juraj Gracin i upravni odbor uz podršku muzikologa iz Zagreba i Ljubljane. U tom dijelu nastupali su brojni strani ansambl specijalizirani za srednjovjekovnu i renesansnu glazbu iz više evropskih zemalja među kojima bismo naglasili: »Pro cantione antiqua« i »Landini Consort« iz Velike Britanije, »Guillaume de Machault« iz Francuske, »Ars rediviva« iz Rumunjske, »Kornorni orkestar za ranu glazbu« iz Kijeva, »Hortus musicus« iz Tallina, »Collegium musicum« iz Mađarske i drugi. Njima su se pridružili i naši sastavi, kao »Universitas Studiorum Zagrabienis«, »Zagrebački madrigalisti« pod vodstvom Vladimira Kranjčevića, Hvalimira Bledšnajder na orguljama i čembalu, »Musica antiqua« iz Beograda, »Ansambl za staru muziku« iz Subotice i ove godine »Renesans« iz Beograda, »Collegium pro musica sacra« pod vodstvom č. s. Imakulate Malinka i »Slovenski oktet« iz Ljubljane. Svi su oni nastojali, s više-manje uspjeha, prenijeti na slušateljstvo stil vremena, bilo mistiku srednjovjekovna crkvenog pjevanja, ili lepršavost renesansnih dvorskih pjesama i plesova. Svaki je ostavio svoj pečat. Ipak se može razlikovati akademski točan pristup engleskih sastava, od drugih, kao Rusa, koji tu glazbu pokretima, slobodnijom interpretacijom i instrumentacijom nastoje više približiti slušateljstvu.

Da bi ta stara glazbena baština Evrope, a time i naša, postala prisutnija, članovi Donatovih večeri izdali su tri gramofonske ploče vrhunskih izvedaba i ujedno organizirali muzikološke simpozije (1981, 1982, i 1985.) na kojima se raspravljalo o našoj najstarijoj glazbenoj baštini (M. Demović, K. Kos, P. Vežić, C. Rihtman) kao i o radu nekih naših muzikologa: M. Grgića, A. Zaninovića, A. Matijevića, D. Plamenca, J. Andreisa te o odrazima proučavanja crkvenog pojava istočnog obreda kod J. Križanića, F. Kuhaća, B. Širole, V. Zganeca i Vj. Novaka. Jedan zbornik radova tih članaka izišao je a ovogodišnja predavanja objavit će se u posebnom zborniku.

Nije bilo fanfara u prigodi ovogodišnje proslave... ali one su se čule kroz dvadeset i pet godina Donatovih večeri jer su — kako se izrazio predsjednik Skupštine općine Zadar — pridonosile napretku glazbene kulture grada Zadra, proučavanju i izvođenju stare glazbe, učvršćivanju mladih umjetnika, razvoju zbornog pjevanja i gradskog orkestra kao što su i obogatili turističku ponudu, suncem obasjanoga grada prepunog umjetničkih vrijednosti.

Josip Ante SOLDO

VIJESTI IZ INOZEMSTVA

NATJECANJE I KONGRES HARFISTA U IZRAELU

Ovog je ljeta (9—21. srpnja 1985) održano u Jeruzalemu i Tel-Avivu po deveti put *Međunarodno natjecanje harfista*. Učestvovala su 33 umjetnika na harfi iz 15 zemalja do 35. godine života. Uz žiri od 13 članova, skladatelja sve samih poznatih umjetnika na harfi, violini, bila su pozvana i 24. počasna gosta iz raznih zemalja, među kojima se našlo i moje ime. Zanimljivo je da su nakon prve etape otpali oni najstariji natjecatelji, iznad 27 godina. Iza druge etape, u treću su ušli samo mladi od 23. godine, dok je u četvrtom dijelu natjecanja, nagradu dobila 17-godišnja Japanka NAOKO YOSHINO. Druga nagrada nije dodijeljena nikome, a trećom je nagrađen 21-godišnji mladić iz Velsa JEUAN JONES. Završni koncert je bio vrlo svečan. Pobjednicu je pratila Izraelska filharmonija pod ravnanjem Zubina Mehte. Oboje nagrađenih mla-

dih umjetnika je, uz nagrade, primilo i ponude za brojne koncerte širom svijeta. Uz natjecanje je bilo organizirano razgledavanje Jeruzalema, prijem s koncertom (violinistice Ide Haendel i harfistice Judith Liber) u rezidenciji Predsjednika Republike, koncert Izraelske filharmonije i tome slično.

Neposredno nakon toga je Svjetsko udruženje harfista i prijatelja harfe održalo svoj *drugi Kongres* u kibucu blizu Jeruzalema (od 19—26. srpnja). Susretljivi domaćini su se svesrdno brinuli da nam boravak u njihovom hotelu bude vrlo prijatan. Na Kongresu se raspravljalo o problemima profesionalnih harfista: o harfistima kao koncertnim solistima, orkestralnim muzičarima i pedagogima. Bila je prikazana i najnovija »memorijska harfa« francuske tvrtke CAMAC na kojoj su primjenjena suvremena tehnička dostignuća (laseri, kompjuter, mikro-procesor i dr.), a na kojoj je silno pojednostavljeno (u odnosu na sadašnji sistem harfe s dvostrukim nizom pedala) moduliranje i kromatske alteracije tonova. Čuli smo i zanimljive koncerte (večer skladatelja i harfista zemlje domaćina; recital Rumunja Ivana Roncea; veče kompozicije zaslužnog harfiste, skladatelja i pedagoga Carlosa Salzedo povodom 100. obljetnice rođenja; koncert novih djela za harfu, na kojem sam svirala, uz skladbe i harfiste iz 10 zemalja, kompoziciju *Eynynion* Ive Josipovića, i druge). Zatim je bila priredena izložba različitih tipova harfa, od malih dijatonskih do velikih koncertnih i električnih s pojačalima, koje je predstavilo nekoliko proizvođača harfa iz USA, Evrope, Japana, Izraela, Velsa i drugih zemalja. Sudionici Kongresa mogli su koristiti i svirati na njima koliko su željeli. Moglo se nabaviti i najnovija izdanja: nota, knjiga, ploča, zatim žice i ostali pribor za harfu. Održano je i nekoliko predavanja: o povijesnom razvitku žičanih instrumenata na Bliskom Istoku, o mikro-kompjutorskoj tehnologiji u muzici i druga. Posjetili smo duboko impresivan Memorijalni muzej u spomen žrtvama fašizma i zasadih drveće u pustinji, na brežuljku nasuprot Maslinskoj gori, sklopili mnoga nova poznanstva i prijateljstva i... Sve sami nezaboravni utisci koji obogaćuju čovjeka u stručnom i duhovnom pogledu.

Rajka DOBRONIC

NEKOLIKO UTISAKA SA SUNCANE MALTE

U srebnom čunu plovim modrilom neba iznad nepreglednog Sredozemnog mora. Ta staza duga dva i pol sata avionske vožnje omogućila je mojim mislima da se spuste u srce, i u dušu, i da tako postanu bljesak u tom čudesnom modrilu. Avion se bliži k mjestu Luqa i slijeće na aerodrom. Autobusom se prevezoh u Sliemu, mjesto mog privremenog boravka. Glavni grad republike Malte je Valetta udaljena tridesetak minuta vožnje autobusom od Slieme.

Pred veče prošetah ulicama tog gradića kojeg sa tri strane zapljuskuje Sredozemno more. Osebnost u svakom pogledu. Ulice tihe i mirne kao da je mrtav grad. Život i živost porodica odvija se u obiteljskim kućama na jedan kat i vrtovima punim mediteranskog bilja. Kuće su građene od bijelog kamena (tesanog), sa drvenim, obojenim i staklom zatvorenim balkonima. Prozori uredni i čisti, ali kroz njih nitko ne gleda na ulicu. Ulice su čiste a jedini šetači su turisti. Sumrak me upozori da se moram vratiti. Koga upitati za orijentaciju? Penjem se ulicom. Zgrade kockastog oblika, ali tu bijelu monotoniju svaki je vlasnik kuće znao razbiti na svoj način. Uz živopisne balkone, vanjska ulazna vrata izrađena su od kovanog željeza u najraznolikijim ornamentima. Druga, drvena, vrata ukrašena su lijepim figurativnim kvakama. Kraj vrata na fasadi ukrasnim slovima piše prezime obitelji, a ne kućni broj. Tik do vrata postavljena je